

Posudek disertační práce

oponent

Název práce: Komparace vybraných hudebně pedeutologických problémů v České republice a v Rakousku

Jméno doktoranda: Mag. et Mgr. Jitka Kopřivová

Oponent práce: doc. MgA. Jana Palkovská

Pedeutologie jako systematická vědní disciplína je relativně novým oborem. Vzdělávání učitelů hudby má v obou zemích (Republika Rakousko, Česká republika) dlouhou tradici, která je podpořena v dílčích aspektech relevantními výzkumnými daty a závěry. Ale v systematickém budování teorie profese učitele hudby je předložená práce zakládající. Obecná pedeutologie je v současné době již respektovanou součástí věd pedagogických a didaktických. A tak je jistě velmi záslužné, aktuální a nosné přinést toto téma do oblasti vzdělávání učitelů hudby a vytvořit tak základ teorie pedagogické profese vztahující se konkrétně k danému oboru.

Je důležité připomenout téměř jedno a půl století trvajících a společně se vyvíjejících vzdělávacích systémů obou zemí, vzít na zřetel rozdílný vývoj v letech 1918 – 1989 a důsledně mapovat stav od devadesátých let minulého století a situaci po přijetí Boloňské smlouvy, kdy dochází ke sblížení systémů nejen v rámci ČR a Rakouska, ale celé Evropy. Historický vývoj vzdělávacích systémů v obou zemích poskytuje ke komparační studii jedinečný, výjimečně podnětný základ. Zvláště zvážíme-li nadstandardně důležitou úlohu hudby v původně nastaveném vzdělávacím programu od počátku zavedení povinné školní docházky po z této společné premisy vycházejícím vzdělávacím systémem učitelů ve všech etapách vývoje. To vše má v současném systému obou zemí právě vzhledem ke společným kořenům vliv i na specifika dnešního stavu.

Disertační práce je rozdělena do čtyř stěžejních kapitol.

První kapitola je věnována základním pojmům obecné a hudební pedeutologie, místu této disciplíny v systému vědních oborů a především situaci v publikovaných výstupech badatelských výsledků oboru. Zde oceňuji velmi kvalitně zmapovaná teoretická a výzkumná východiska, která jsou základem autorčina výzkumu a výsledných stanovisek a závěrů.

Druhá kapitola ozřejmuje pozici učitele hudební výchovy 2. stupně základních a středních škol, analyzuje školské systémy obou zemí a reflektuje základní pedeutologická témata. Jedná se o problematiku kariérního řádu a zákona o pedagogických službách, profesních standardů učitele, problematiku věkové struktury a feminizace učitelské profese a o sociální a ekonomickou situaci učitelů. Srovnání stavu daných oblastí přináší vzhledem k historickému kontextu mnoho zajímavého a nastoluje v návaznosti na předložené další výzkumná témata.

Třetí a čtvrtá kapitola jsou plně věnovány výzkumu, který byl z mnoha hledisek náročný, a to jak v oblasti srovnávání systému přípravy učitelů, závazných dokumentů a kurikul v oborech bakalářských a magisterských, tak ve zpracování a komparaci výsledků dotazníkového šetření. Získaná data a jejich srovnání, to je pro obor velmi přínosné, uvádí na relativně pravou míru mnoho nepřesných a zavádějících domněnek, které mohou mít zásadní vliv na financování či dokonce udržení studijních programů a jejich kvalitu v personálním zabezpečení.

Obtížnost komparace může mít různorodé příčiny. Například zavádění nového systému (rakouské klastry) oproti dejme tomu stabilnímu systému, který momentálně pravidla změn teprve studuje a připravuje. Ale právě to je z hlediska smysluplnosti zpracovávaného tématu podstatné a pro budoucnost oboru výjimečně přínosné, byť závěry nemohou být exaktní a nezpochybnitelné.

V dotazníkovém výzkumu pak vidím problém a nesourodých vzorcích respondentů, což ve výsledku může mít vliv až na potvrzení či vyvrácení hypotéz (str. 146). Jsem přesvědčena, že s přibývajícím praxí a životními zkušenostmi se názory možná i významně posunují. Pokud je na jedné straně převaha studentů (ČR) a na druhé učitelů (Rakousko), může mít komparace méně přesné výsledky. U některých závěrů by bylo například vhodné znát studijní zaměření respondentů. Studující (a patrně i absolventi – učitelé) hudební výchovy v kombinaci s jazykem, historií, hrou na nástroj, zpěvem či sbormistrovstvím, předpokládám, mají v některých oblastech odlišné priority, vzory i zkušenosti.

Obě tyto kapitoly jsou precizně zpracovány, vysoce oceňuji usebraný materiál ze všech institucí připravující učitele hudební výchovy v daných zemích. Za výzkumnou práci v oblasti komparační analýzy dokumentů i získaných dotazníků jsou jistě stovky pracovních hodin. Rakouské zdroje samozřejmě nemohu posuzovat se stejnou znalostí jako české, u autorky mám naopak dojem, že vzhledem ke svému pedagogickému působení je jistější v práci s rakouskými prameny. Všechny kvalitně provedené a přehledné grafy a tabulky jsou původní tak jako výzkum samotný, nikde nebylo možné grafické resumé vzít a okopírovat či upravit, vše je originální, autorské.

Práci doplňuje téměř 120 stran příloh. Jsou velmi důležitou součástí disertace. Část sestává z detailních dat k jednotlivým výzkumným kapitolám práce, část tvoří autorizované přepisy rozhovorů s vysokoškolskými pedagogy (3 z České republiky, 3 z Rakouska), kteří mají vliv na studijní programy v přípravě učitelů hudební výchovy a dlouholeté oborové zkušenosti. Vyvažují svou částečnou neexaktností číselnou a datovou přesnost grafů a tabulek. Přece jen hovoříme a vytváříme závěry o učitelích uměleckého oboru, jistá míra fantazie, tvůrčí invence, volnosti a emocionálního a etického rozměru učitele se do dokumentace nedá implantovat, a přes to může mít rozhodující vliv. Zde patří mé poděkování autorce za závěrečný citát prof. Wichterleho.

V práci jsem zaregistrovala drobné omyly, které není problém opravit:

- Kariérní řád v ČR nebyl schválen, 12. 7. 2017 byl poslaneckou sněmovnou definitivně zamítnut, a tudíž nevešel v platnost (s. 31).
- Garantem bakalářského i navazujícího magisterského studijního programu Pedagogické fakulty UK je prof. PaedDr. Michal Nedělka, Dr.

První údaj může mít nepatrný vliv na detaily v komparačních závěrech. Je třeba opravy, aby nedošlo v budoucnu k navazování na tento údaj (zde např. str. 45). Předpokládám, že tato oborově zásadní práce bude v budoucnu využita k dalším výzkumům a bude citována.

Disertační práce Mag. et Mgr. Jitky Kopřivové *Komparace vybraných hudebně pedeutologických problémů v České republice a v Rakousku* splňuje ve všech attributech nároky, které jsou na ni kladeny, a to ve vysoké kvalitě. Práce je psána adekvátním jazykem vzhledem k danému tématu, po stránce výtvarného a technického zpracování je na požadované úrovni. Práce s literaturou a dalšími zdroji je ve všech směrech profesionální. Po stránce formální je spis vyvážený, zcela odpovídající obsahovým nárokům. V oblasti výzkumné a při zpracování získaných dat byly použity plně adekvátní metody dané oblasti bádání.

Práce navazuje na nejaktuálnější vědecké výsledky v oboru a přináší četné nové poznatky. V oboru pedeutologickém je tato disertace prací zakládající, na mnohé závěry a výsledky výzkumu se jistě bude v budoucnu navazovat.

Práci doporučuji k obhajobě a poté navrhuji udělení titulu Ph.D.

V Praze 9. 2. 2018

Jana Palkovská